

Serviceerhvervene er afgørende for eksporten

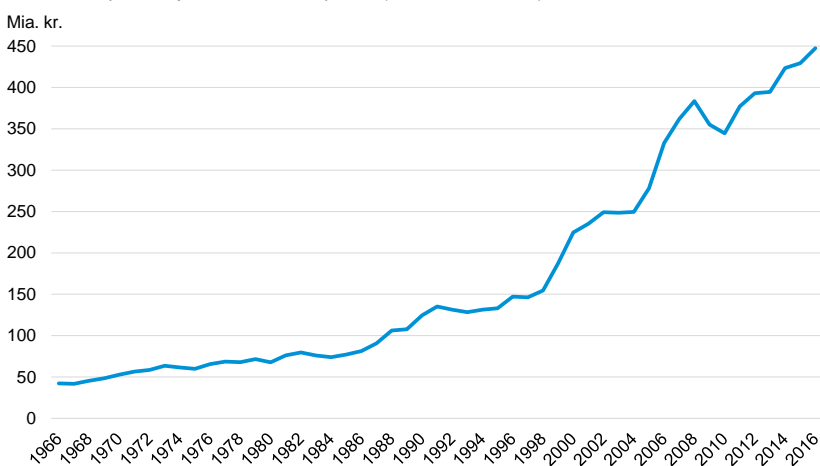
Eksporten af service er i kraftig vækst, og betydningen for dansk økonomi er stigende. Næsten 1/2 mio. servicejobs er relateret til eksport. Servicevirksomhederne er dog ikke lige så eksportorienterede som de vareproducerende. Der er et uforløst potentiale for øget serviceeksport på næsten 30 mia. kr., og bedre vilkår for international handel med services vil blot gøre potentialet endnu større.

Serviceeksporten sætter rekord.

Servicesektoren fylder mere og mere i dansk økonomi, og eksporten af serviceydelser er stærkt stigende. Serviceeksporten satte rekord i 2016, når der korrigeres for prisudvikling. Opgjort i faste priser gik eksporten af serviceydelser frem med 4,2 pct. i 2016. men et fald i

Eksporten af serviceydelser er stærkt stigende

Samlet eksport af tjenester i 2015-priser (kædede værdier)

Kilde: Danmarks Statistik

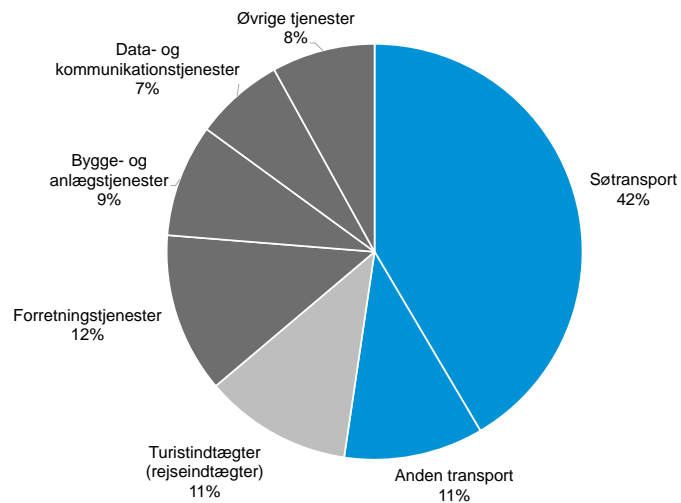
Serviceeksporten er vokset dobbelt så hurtigt som vareeksporten

prisen på søtransport (fragtrater) på næsten 20 pct. udhulede værdien af eksporten. Opgjort i løbende priser faldt eksporten af serviceydelser med 5,9 pct. i 2016.

Set over de seneste 20 år er eksporten af serviceydelser steget dobbelt så hurtigt som vareeksporten og fire gange så hurtigt som BNP. Fra 1996 til 2016 er eksporten af serviceydelser i gennemsnit steget med 6 pct. om året, mens vareeksporten tilsvarende er steget med 3 pct. om året¹.

I midten af 1980'erne udgjorde serviceydelser ca. 25 pct. af den samlede eksport, hvilket er steget til knap 40 pct. i de seneste år. Serviceeksporten domineres af transportydelser. Turisme udgør lidt over 10 pct., mens resten af serviceeksporten består af mange forskellige serviceydelser inden for eksempelvis forretningstjenester, data/kommunikation samt bygge- og anlægstjenester.

Dansk eksport af serviceydelser, 2016

Kilde: Danmarks Statistik

775.000 danske jobs som følge af eksport

Hovedparten af danske eksportjobs findes i service

Den stigende eksport af services og varer betyder, at flere og flere danskere er beskæftiget som følge af eksport. Eksporten giver i dag anledning til mere end 775.000 jobs i Danmark², og to-tredjedele af disse findes i serviceerhvervene.

¹ Mærskes opkøb af Sealand i 2000 og P.O. Nedlloyd i 2005 har givet et ekstraordinært løft i serviceeksporten, men det ændrer ikke på, at eksporten af serviceydelser er steget hurtigere vareeksporten. Eksporten af serviceydelser ekskl. søtransport er steget med 5,1 pct. om året fra 1995 til 2015.

² DI analyse "775.000 danske job er knyttet til eksport", april 2017.

Vareproducerende erhverv sælger direkte til udlandet

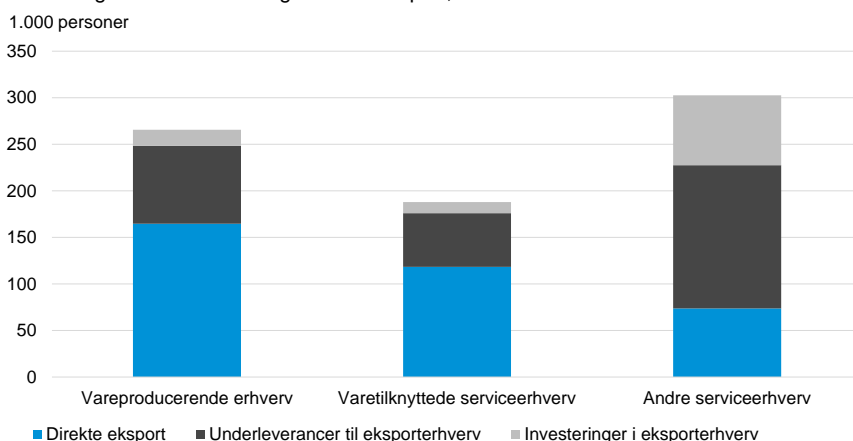
De vareproducerende erhverv sælger en større andel af deres produktion direkte til udlandet end serviceerhvervene (bortset fra skibs- og luftfart). Inden for engroshandel og transport leveres serviceydelser, som i stort omfang er knyttet på handel med fysiske varer. I disse varetilknyttede serviceerhverv er der også mange jobs knyttet direkte til eksport i forbindelse med international handel med varer.

Serviceerhvervene eksporterer mere end tallene umiddelbart viser

I de andre serviceerhverv er der færre jobs, som er knyttet til direkte eksport til udlandet. Men inden for enkelte brancher som eksempelvis it- og informationstjenester samt arkitekter og rådgivende ingeniører er der en relativ stor direkte eksportbeskæftigelse i forbindelse med rådgivningstjenester til udenlandske kunder.

Serviceerhvervene har dog en stor indirekte eksport. Gennem underleverancer til eksportvirksomheder i form af eksempelvis rådgivning, kantinedrift, revision mv. kommer servicevirksomhederne med ud på eksportmarkederne. Servicevirksomhedernes rolle som underleverandør til eksportvirksomhederne betyder, at de også har afgørende betydning for disses konkurrenceevne og deres evne til at hente flere nye ordrer på eksportmarkederne.

Flest ansat som følge af eksport i serviceerhvervene
Direkte og indirekte beskæftigelse sfa. eksport, 2015

Anm.: De vareproducerende erhverv er defineret som landbrug, fiskeri, råstofindvinding, fremstilling og forsyningsvirksomhed. De varetilknyttede erhverv er defineret som engroshandel og transport. Andre serviceerhverv er resten af erhvervslivet.
Kilde: Danmarks Statistik og DI-beregninger

½ mio. eksportarbejdspladser i serviceerhvervene

Ikke alle services er lige nemme at eksportere

Erhvervsservice er den største danske arbejdsgiver uden for Danmark

I serviceerhvervene er der alt i alt næsten 500.000 jobs, der direkte eller indirekte afhænger af eksport. Dermed er det næsten to-tredjedele af eksportbeskæftigelsen, der er ansat uden for de vareproducerende erhverv.³

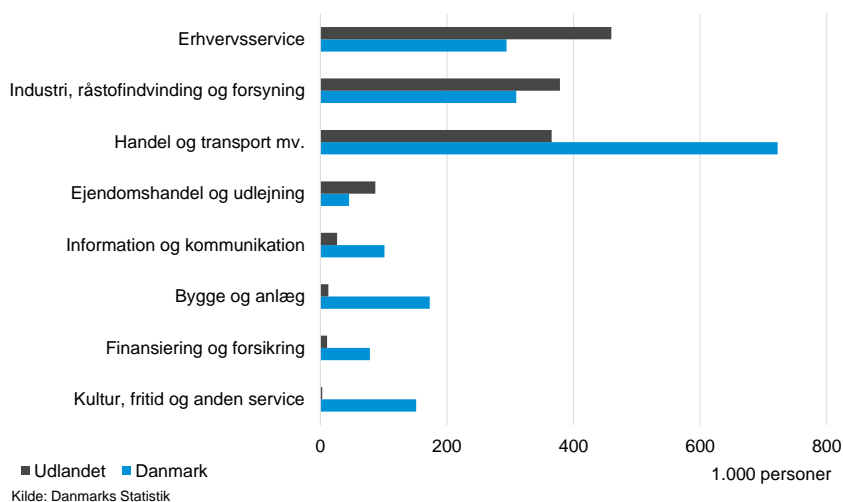
Service skal ofte produceres lokalt

Mange serviceydelser er svære at eksportere og skal typisk produceres lokalt. En rengøringsvirksomhed kan eksempelvis godt køre ud og gøre rent for en dansk eksportvirksomhed, mens det er nærmest umuligt at eksportere rengøringsydelsen direkte til udlandet.

Virksomheder, der sælger produkter, som er svære at eksportere, kan alternativt oprette datterselskaber i udlandet og dermed også hente omsætning på eksportmarkederne. Danske virksomheder har tilsammen næsten 13.300 datterselskaber i udlandet, og disse beskæftiger over 1,35 mio. personer. Med næsten ½ mio. ansatte i udlandet er erhvervsservice den branche med flest ansatte uden for Danmark. Erhvervsservice består blandt andet af ejendomsservice, rengøring og vagttjenester samt rådgivning, som alle er ydelser, der kan være meget svære at eksportere.

Danske virksomheder har mange servicemedarbejdere i udlandet

Ansatte i Danmark og i danske datterselskaber i udlandet, 2015

³ I Danmarks Statistiks Input-Output tabeller indgår turisme som en del af privatforbruget i Danmark, og opgøres dermed ikke som eksport, selv om det er salg til udlandet. Ifølge VisitDenmark er der ca. 73.000 ansat direkte som følge af turisme. Turismeforbruget fra udlændinge udgør knap 40 pct., hvilket betyder, at ca. 30.000 jobs kan tilskrives turister fra udlandet.

Serviceerhvervenes mange beskæftigede i udlandet vidner om, at de er globalt orienterede, og at de ikke lader udenlandske afsætningsmuligheder gå tabt blot på grund af svære eksportbetingelser.

Potentiale for øget serviceeksport

En sammenligning af eksporten af serviceydelser med de andre EU-lande viser, at der er et potentiale for øget eksport inden for gruppen af *andre serviceydelser*.

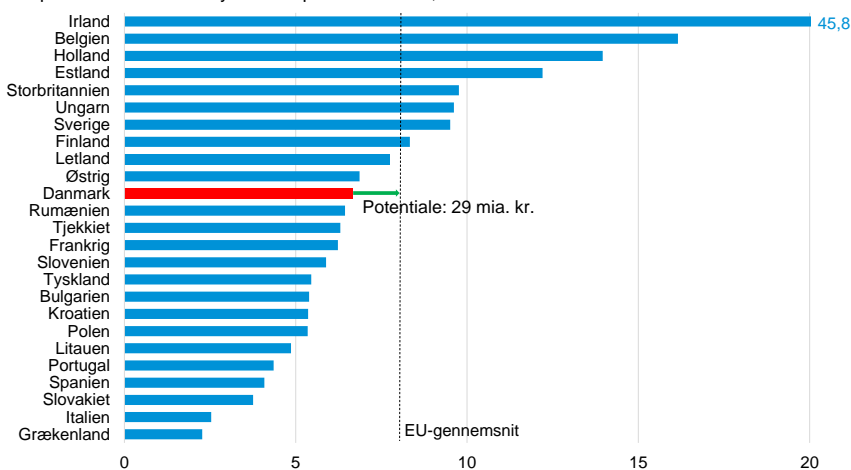
Stor dansk serviceeksport kommer fra søtransport

Kun ganske få EU-lande har en serviceeksport, der fylder lige så meget i økonomien som i Danmark. En meget væsentligt del af den danske serviceeksport udgøres dog, som vist ovenfor, af søtransport. Søtransport giver betydelige indtægter til dansk økonomi, men den adskiller sig fra store dele af den øvrige eksport ved, at aktiviteten hovedsagligt sker uden for de danske grænser, og at det danske jobindhold deri er relativt lille i forhold til eksportens størrelse.

Potentiel mereeksport på 29 mia. kr.

Sammenlignes alene eksporten af *andre serviceydelser* (som består af eksempelvis forretningstjenester, data/kommunikation samt bygge- og anlægstjenester) med de øvrige EU-lande fremgår det, at Danmarks eksport er mindre end hos de andre nordiske lande, Storbritannien, Holland, Belgien m.fl. Et løft i eksporten af andre serviceydelser til samme niveau som EU-gennemsnittet, vil give en dansk mereeksport på 29 mia. kr.

Potentiel dansk mereeksport på 29 mia. kr. inden for "andre serviceydelser"
Eksport af "andre serviceydelser" i procent af BNP, 2016

Anm.: Andre serviceydelser er tjenesteeksport ekskl. transport og rejser
Kilde: Danmarks Statistik

Serviceerhvervene har stor og stigende betydning for dansk økonomi og beskæftigelse. Derfor er det også afgørende, at vi får flere eksportindtægter fra denne del af økonomien.

Fremmedsprog og digitalisering

Eksport via E-handel, præsentationer af virksomhedernes produkter på fremmedsprog og medarbejdernes sprogkompetencer er afgørende for virksomhedernes afsætningsmuligheder uden for landets grænser. Det er ligelgedes vigtigt, at servicevirksomhederne også tænker digitalt, da digitale løsninger kan gøre det nemmere at sælge ydelserne til flere og fjernere markeder. Der skal derfor arbejdes for at nedbryde digitale handelshindringer – både i EU og globalt.

Bedre muligheder for international handel med service vil løfte dansk eksport

Den europæiske servicesektor udgør i dag mere end 70 pct. af EU's BNP, men eksporten af tjenesteydelser mellem EU-landene er på blot syv pct. af BNP. Til sammenligning er varehandlen mellem EU-landene tre gange så stor, og udgør 21 pct. af BNP. Et mere velfungerende indre servicemarked i EU kan løfte dansk serviceeksport. Derfor er det afgørende med en øget implementering af EU's servicedirektiv i alle medlemslandene. EU-Kommissionen præsenterede i januar en større "servicepakke", der har til hensigt at fjerne nogle af barriererne for serviceeksport. Initiativerne vil gøre det nemmere for eksempelvis rådgivningsvirksomheder at eksportere til andre EU-lande. Der er dog afgørende, at initiativerne fører til reelle forbedringer.

EU skal ligeledes arbejde for, at der i WTO opnås aftaler på serviceområdet. Bedre betingelser for international handel med serviceydelser vil øge eksportpotentialet for de danske servicevirksomheder.

Mere international konkurrence inden for handel med serviceydelser kan, som påpeget af Produktivitetskommissionen, samtidig føre til øget produktivitet i de hjemmemarkedsorienterede serviceerhverv. Et løft i produktiviteten vil forbedre konkurrenceevnen i servicevirksomhederne, men også i de eksportvirksomheder, der aftager serviceydelserne. Det vil dermed øge både den direkte og indirekte eksport.

Bilag: Eksport af tjenesteydelser

Serviceeksporten domineres af transportydelser. Turisme udgør lidt over 10 pct., mens resten af serviceeksporten består af mange forskellige serviceydelser.

Transport udgør over halvdelen af serviceeksporten

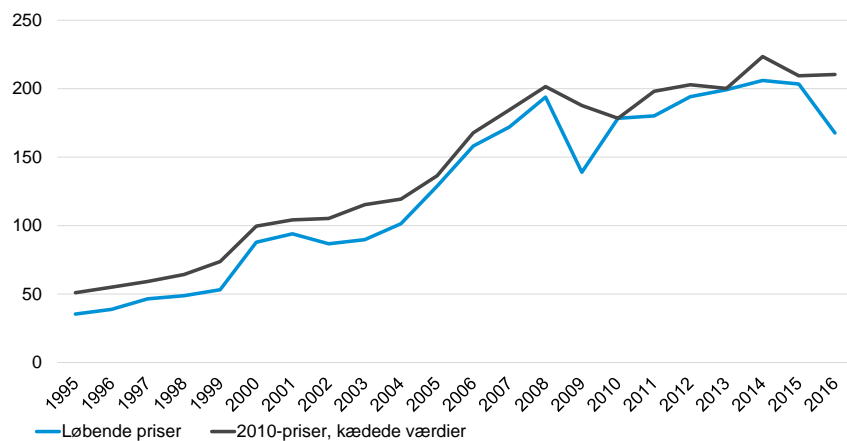
Transport

Transport udgør over halvdelen af eksporten af serviceydelser. Søtransporten er den klart vigtigste transporttjeneste og stod i 2015 for en eksport på 203 mia. kr. På grund af faldende fragtrater faldt eksportindtægterne (i løbende priser) fra søtransport til under 170 mia. kr. i 2016.

Eksport af søtransport

Opgjort i løbende og faste priser

Mia. kr.

Kilde: Danmarks Statistik (ADAM)

Eksport af transportydelser er generelt behandlet anderledes end anden eksport. Eksport er normalt salg fra et dansk placeret selskab til udlandet, hvor det solgte eller en dansk ansat passerer den danske grænse. For transporten er det ejerskabet til transportmidlet, der afgør, om det er dansk eksport. Indtjening fra eksempelvis danske skibe, der sejler i fast rutefart mellem Asien og Nordamerika, indgår således i dansk eksport.

Store omkostninger ved søtransport

Der er store omkostninger direkte forbundet med eksport af søtransport. Import i form af hjælpevirksomhed til søtransporten⁴, leje af skibe (operationel leasing) og påfyldning af brændstof (bunkring) bør modregnes.

⁴ I hjælpevirksomhed til søtransport indgår bl.a. lastning og losning, opmagasinering, emballering og anden godshåndtering samt havnepenge.

Søtransporten ”eksporteres” især til fjerne markeder. USA, Kina, Singapore, HongKong og Indien fylder således væsentlig mere inden for søtransport end inden for eksporten af andre serviceydelser.

Ud over søtransport eksporterede vi andre transporttjenester for 43 mia. kr. i 2016. Denne transport består primært af luftfart og vejtransport, som udgør ca. en halvdel hver.

Turisme

Indtægter fra turister og forretningsrejsende i Danmark (også benævnt rejseindtægter) er på ca. 45 mia. kr. årligt. Rejseindtægterne er delt op på ferierejser og forretningsrejser, hvor ferierejser tegner sig for mere end 80 pct. af eksporten.

Ferierejsende fra nabolandene giver rejseindtægter

Der eksporteres mest til Tyskland, Sverige og Norge, hvilket i høj grad er trukket af udleje af sommerhuse og forbrug forbundet hermed. Grænsehandlen slår også igennem på eksportsiden, hvor eksporten til Sverige og Norge er ganske stor. Tyskland, Sverige og Norge står bag to-tredjedele af de danske eksportindtægter på rejser.

Kinesisk turisme i vækst

Rejseindtægterne fra Kina er blevet mere end tredoblet over de seneste ti år, og rundede sidste år 500 mio. kr. Kina nærmer sig med hastige skridt top-ti over lande, der giver flest rejseindtægter til Danmark. De mange rejselystne kinesere med en stigende købekraft er en meget interessant målgruppe for det danske turisterhverv.

Danskerne bruger ca. 60 mia. kr. årligt i udlandet i forbindelse med rejser. Danmark er dermed nettoimportør af rejser for ca. 15 mia. kr. om året. Grænsehandel fylder ganske meget i importen af rejser, men det meste er danskernes ferierejser til udlandet.

Eksport af andre serviceydelser for næsten 140 mia. kr.

Andre serviceydelser

Den resterende serviceeksport består af mange forskellige serviceydelser. Samlet set var eksporten af *andre serviceydelser* på næsten 150 mia. kr. i 2016, men der er ikke nogen dominerende serviceydelse.

Eksporten af forretningstjenester er den største post på ca. 50 mia. kr. Virksomhedsrådgivning, ingeniørtjenester samt forsknings- og udviklingstjenester er de største poster inden for eksporten af forretningstjenester.

Dansk eksport af serviceydelser

Mia. kr. i løbende priser

	2015	2016
<i>Transport</i>	246,3	211,5
<i>Søtransport</i>	203,4	167,7
<i>Anden transport</i>	42,9	43,8
<i>Turistindtægter (rejseindtægter)</i>	45,0	46,4
<i>Ferierejser</i>	36,9	-
<i>Forretningsrejser</i>	8,1	-
<i>Andre serviceydelser</i>	138,0	146,1
Forretningstjenester	48,0	50,3
<i>Virksomhedsrådgivning, juridiske-, bogførings- og adm. tjenester</i>	11,3	-
<i>Arkitekt-, Ingeniør- og andre tekniske tjenester</i>	9,7	-
<i>Forsknings- og udviklingstjenester</i>	6,5	-
<i>Miljø-, landbrug- og minetjenester</i>	2,1	-
<i>Andre forretningsstjenester</i>	17,0	-
Bygge- og anlægstjenester	34,2	35,4
Data- og kommunikationstjenester	25,9	28,0
Royalties og licenser	14,4	16,5
Forsikrings- og finansielle tjenester	6,5	6,8
Offentlige, personlige og audiovisuelle tjenester mv.	5,5	5,2
Forarbejdnings- og reparationstjenester	3,5	3,9
Tjenester i alt	429,2	404,0

Anm.: De foreløbige tal for 2016 har ikke samme detaljeringsgrad, som tallene fra 2015

Kilde: Danmarks Statistik

Inden for data- og kommunikationstjenester er det især data- og computertjenester, som fylder meget, og som samtidig er vokset mest i de seneste år.

Royalties og licenser dækker over indtægter fra registrerede varemærker, royalties og licensbetalinger i forbindelse med f.eks. film, tv, radio og lydproduktion.

Nabolandene er de største kunder

Den samlede eksport af *andre serviceydelser* er især koncentreret til vores traditionelle nærmarkeder i Europa. Tyskland, Sverige, Norge og Storbritannien aftager tilsammen over halvdelen af eksporten.

Eksporten af *andre serviceydelser* sendes ikke lige så langt ud i verden som søtransport og vareeksport. Produktionen og eksport af serviceydelser kræver formentlig i større udstrækning direkte kontakt mellem sælger og kunde⁵. Sprog- og kulturforskelle kan derfor være en stor barriere for at eksportere serviceydelser til fjernere

⁵ Løn- og beskæftigelsesindholdet, som andel af omsætningen, er betydeligt højere inden for erhvervsservice, hoteller og andre serviceydelser end inden for fremstilling, landbrug og råstofindvinding. Dette indikerer, at sprogkompetencer er mere afgørende for serviceydelser, da produktet i højere grad er baseret på personer end råvarer. I det omfang at servicen kræver fysisk tilstedeværelse, er transportafstanden også en barriere

markeder i særligt Asien, Sydamerika samt Afrika og Mellemøsten, hvor dette vurderes at være en udfordring for danske virksomheder⁶.

⁶ DI analyse "Få hindringer på de nære eksportmarkeder", juni 2015.